

Intervju med kvinnorna bakom **Fröken Sverige**, Sara Kadefors och Tova Magnusson-Norling



Vanlighetens triumf

TEXT FREDRIK SAHLIN
FOTO THOMAS SVENSSON

Regnet börjar plötsligt ösa ner utanför Sara Kadefors lägenhet på Södra station i Stockholm. På köksbordet står nyinhandlade croissanter, kaffebryggaren fräser som en lungsjuk katt och Tova Magnusson-Norling har precis hittat hit efter att ha irrat runt lite i det stora bostadsområdet.

Sara och Tova har tillsammans skapat filmen *Fröken Sverige* som berättar om 19-åriga Moa och hennes sökande efter sig själv och en plats i livet. Moas föräldrar erbjuder föga stöd, de är mer intresserade av sina fosterbarn än sitt eget, och kompisarna snackar skit bakom hennes rygg, eftersom hon inte lever upp till de normer som deras vegankollektiv stipulerar. Kvällen är oftare skildrad än dagen; för det är ju efter arbetstid som livet rör sig framåt. Filmen befinner sig oftast på små rockklubbar, på demonstrationer eller hemma i vrån. Språket känns, så vitt en i sammanhanget överåldrig under-teknad kan avgöra, genuint. Vilket är sällsynt i genren.

– Ja, jag har ju övat, säger Sara och syftar på böckerna *Sandor slash Ida* och *Långlördag i City*. Men... från början hade jag inte tänkt att det skulle bli en ungdomsfilm. Den skulle handla om unga människor, om en tid i livet när man tycker att man är vuxen, fast man inte är det. Så jag blev förvånad när andra sa att jag skrivit en ungdomsfilm. Men visst, okej, det handlar om kompisar, musik, kärlek – ja, allt det som genren ”ska” innehålla.

Sara och Tova har jobbat en hel del sida vid sida det senaste året. Maskineriet verkar väloljat. Regissören och manusförfattaren faller in i varandras tal, avslutar ibland varandras meningar, som en väldigt mycket mer klartänt version av Bill och Bull.

Båda är med sina 30-nånting åldrar (okej, snart 40) representanter för den ironiska generationen varför man härefter – för bästa läsförståelse – bör tänka in ett uns av lakonisk humor i de citat som känns lite för glada eller superlativa... T: Om man ska få filmen förankrad hos de ungdomar som ska skådespela, så kan man inte ta sig an projektet på det viset. Om man som vuxen säger att ”Nu ska vi göra Ungdomsfilm” så skapar man direkt en distans och...

S:...nä, men så är det väl ingen som tänker. Jo, möjligtvis de som gjorde den där filmen *Festival*.

T: Nej, givetvis vill de flesta att deras film ska kunna ses av alla, men jag tror ändå att många tänker på hur de ska nå ut, hur de ska göra för att ungdomarna ska förstå. Och redan där har man distanserat sig. Men det är väl bara att gå tillbaka till sig själv. Det är ju inte så att ungdomstiden är något avklippt, som inte existerar i din kropp, den finns ju där.

S: Precis, jag finns med hela tiden i det jag skriver.

Har ni liknande erfarenheter som Moa?

S: Ja, men det var ju inte veganer på min tid, jag var med i syndikalisterna och fattade inte alls vad det var vi demonstrerade för. Eller mot. Jag var till och med i Agitationskommittén – men var livrädd för att någon skulle komma fram och fråga mig om vilken idé bakom syndikalismen var. Ändå tyckte jag om att vara med där, det gav en identitet. Men Moa är inte jag, hon är egentligen en kompis till mig. Jag är Kim,

jag är den onda... Min kompis var den som var förvirrad, som gjorde ”fel” saker. Det handlar självklart inte om hennes liv, jag har bara lånat delar av hennes karaktär. Hon lyssnade på Mauro Scocco när vi lyssnade på Rage against the machine, eller vad det nu var som vi lyssnade på.

T: Gick hon ut med det? Vågade hon stå för det?

S: Vi skrattade åt henne. ”Ja, ja...” sa vi, ”hon är för fan inte klok!” Jo, men hon var öppen med det. Jag kommer ihåg när hon tog med oss på *Ingen utväg*, med Kevin Costner... jag och min andra kompis satt och mobbade henne hela filmen: ”Ja, ja jäkligt bra film, du” – vi gick ju bara på Hagabion annars (liten biograf i Göteborg som visar smalare filmer än så. Reds. anm.). Men det är ju egentligen en riktigt bra film.

I filmen försonas Kim och Moa. Kim kramar om Moa och ber om ursäkt. Är detta ditt sätt att krama om Moas för-laga?

S: Ja, det är på sätt och vis en hyllning till henne. Men jag är ändå lite orolig för vad hon ska tycka. För Moa är som sagt ganska lik henne som karaktär. Jag uppskattar henne verkligen nu, att hon vågat vara den hon är hela vägen, sökt sina egna vägar.

T: Det är just det som är en av sakerna som är lockande med den här historien. Att den vänder på begreppen. Det som ska vara udda och provocerande är normen, och det som är mainstream och norm, blir provocerande.

Moas nya kärlek, han är ju väldigt vanlig. Är det en van-lighetens revansch?

T: Ja. I ungdomsfilm är det ju alltid annars tvärt om. Huvudpersonen är alltid den udda och svartklädda killen som...

S: ...som ingen förstår sig på...

T: ...precis... historien slår ett slag för att man kan få vara mainstream, om man vill.

DET ÄR LÅNGFILMSDEBUT för dem båda men annars har de redan skapligt strängade lyror. Tova är kanske mest känd som skådespelerska men har även regisserat såväl tv-serien *Håll käft* som kortfilm och teater. Sara, som startade sin karriär som journalist, har som sagt skrivit August-belönade *Sandor slash Ida* (som också kommer på film i regi av Saras make, Henrik Georgsson). Dessutom det i somras omdebatterade manuset till tv-serien *Orka, orka*. Och en del annat.

Men det här är alltså första gången som de spelar i den svenska filmens elitserie – fiktion i det långa formatet. Det är trots allt hit de flestas näsor pekar. Det är här man får uppmärksamhet, det är här man skaffar sig renommé och det är tyvärr också här som reglerna blir snävare. Fler människor är inblandade och sålunda är det fler som vill lägga de ovan nämnda luktorganen i blöt. Det producerande filmbolaget förklarade tidigt att en svensk film ska vara en och en halv timme, vilket gjorde Sara och Tova lätt stressade. Dels, kan tänka, eftersom malltänkande inte tillhör deras första färdigheter, dels för att manuset faktiskt var bra mycket längre.

S: Jag kan erkänna att jag är lite ledsen över det. Nu finns bara den röda tråden kvar. Varje scen berättar något som för



handlingen framåt, och det är ju det som ska finnas i filmen, men det fanns så mycket i det ursprungliga manuset som inte har kommit med. Som var bra, som fördjupade.

– Och det är en besvikelse att en film inte får vara två timmar. Det var ingen som sa att det inte var ett bra manus. De sa bara att filmen skulle vara 90 minuter – och det handlar om att olika finansiärer och producenter har den åsikten. Det är jäkligt svårt att jobba på det sättet när man sitter och skapar något konstnärligt, som man faktiskt gör när man skriver ett manus, menar Sara Kadefors.

Blev det konflikter mellan er i samband med detta?

S: Nej, absolut inte. Jag är bara starkt emot att allt ska vara formaterat och exakt. Att filmer ska vara en viss längd, eller berättas på ett speciellt sätt. Samtidigt har jag faktiskt redan från början skrivit det här manuset på "rätt" sätt – annars får man ju inte göra en film...

Vad menar du med "rätt"?

S: Jo... det ska handla om någon som man lätt kan identifiera sig med, ta till sig, man ska se en utveckling, man kan lära sig något, att det ska ligga en vändpunkt på ett visst ställe. Ja, du vet, allt det där präktiga "som det ska vara".

Är det större krav på det när man berättar för ungdomar? Krävs det en större tydlighet? Många biroller i filmen är ganska fyrkantiga, Moas utveckling tydlig, sentensen "var dig själv" mycket tydlig, frågar jag.

T: Det är ju ganska svartvitt när man är ung. Inte för att man är enklare, snarare kanske mer komplex, men känslorna är mer renodlade eftersom det ofta är första gången man upplever saker och ting. Kärlek är kärlek och hat är hat och "om han går så kommer jag dö". Man söker sin identitet, man provar fullt ut att vara si, provar fullt ut att vara så. Avståndet mellan extremerna är större och därför kan det bli en större tydlighet.

S: Nu pratar vi genre igen, men jag tycker som sagt inte att jag har skrivit en ungdomsfilm. Men... jag vill ge en nyanserad bild av den här karaktären och då går det inte att berätta om alla lika nyanserat, det kan till och med vara roligt att göra biroller mer stereotypa, istället för att man hela tiden ska förstå hennes kompisars eller hennes föräldrars agerande.

Men genrebestämningen Ungdomsfilm existerar och den applicerar man väl gärna på film som handlar om ungdomar och som är lite enklare berättad, med klara meningar?

S: Nej, det gör man bara för att det handlar om ungdomar! Det är som att ungdomar inte är människor bara för att de utgör en marginaliserad grupp, som inte har något värde i samhället.

T: Jag hoppas verkligen att den här filmen kan få en vuxen publik också. Vi har ju märkt, när vi har visat den för folk, att ungdomar och vuxna upplever den på olika sätt. Vuxna ser den med igenkänning på distans, vilket gör att de kan skratta åt det som händer, medan ungdomar reagerar mer direkt. De är mitt i filmen: "Åh, hon är ju så jäkla korkad!" – de kan inte skratta åt det på samma sätt.

S: Vissa av de "alternativa" ungdomarna som såg filmen tog åt sig och blev förbannade. De tycker såklart att det är en förenklad skildring av deras liv och engagemang.

Jo, ni driver en del med det alternativa, med det nästan maniskt politiskt korrekta.

T: Jo, det var en annan sak som var rolig med filmen. Att driva med engagerade ungdomar, det är ju nästan tabu...

S: ...men det finns ju inget mer påfrestande än en 20-åring som tror sig veta allt om världen. De kan vara skitjobbiga!

Är det individens försvar kontra kollektivet?

S: Ja, det är det ju, på ett sätt...

T: ...det kollektiv som låser fast och cementerar.



S: De värderingarna som Moa trodde var påklustrade, dom har hon ju ändå kvar på slutet. Det handlar om på vilket sätt hon har blivit pådyvld dem. Hon hade säkert velat vara i kollektivet om det hade funnits en större öppenhet.

T: Moa låter först kollektivet definiera henne, och det är det som hon sedan protesterar mot, det är det hon måste frigöra sig ifrån.

T: Filmen utspelar sig under en tid som inte skildras speciellt ofta. Antingen är det skolan eller så är det 30 plus. Här är det efter gymnasiet, en tid då man existerar i ett vakuum. Då måste man nästan uppfinna sig själv på nytt, eftersom man varit en del av det där jävla kollektivet – som jag tycket var helt fruktansvärt. Jag vantrivdes nästan hela skoltiden. Jag har alltid haft jättesvårt med grupper, att bli definierad på det sättet – så jag känner igen mig jättemycket i Moa, även om jag aldrig tillhörde en grupp som var så extrem.

DET ÄR NATURLIGTVIS föga fruktbart att, när de båda är närvarande, fråga hur samarbetet har varit, men frågan ställs ändå samtidigt som Tova håller upp mer kaffe till sig själv. Och svaret kommer snabbt och simultant: "otroligt roligt". Och det är lätt att tro dem. Tonen är lekfull, lite lagom kollektialt gnabbigt. Och som sagt, med en lätt ton av ironisk distans.

S: Det har varit ett prestigelöst, kreativt samarbete. Ingen av oss har överdriven...

T: ...respekt, för varandra...

S: ... ha! nej, prestige. Och det känns jävligt skönt.

T: Prestige kan förstöra så mycket, göra saker som kunde bli bra, så mycket sämre.

S: Prestigelöst, vilket inte innebär att det har varit konfliktfritt. Men kan man bara argumentera för sin sak så brukar det ordna sig. Visst har Tova gjort val som jag aldrig hade gjort

men det är ju hennes tolkning av mitt manus. Det är det som är så häftigt med att göra film. Det här är inte min film, det är inte Tovas film och det är vår film.

Hip Hip Hora!, Fröken Sverige, Babylonsjukan – och ytterligare några kommande svenska filmer – är alla gjorda/skrivna av, och handlar om, unga kvinnor. Är det en islossning på gång?

S: Det har ju varit en stor debatt om kvotering så konsulenterna har säkert fått ett krav på sig att ge kvinnor möjlighet att göra film. Så det är nog inte så konstigt att det händer just nu. Det tror jag konsulenten tänkte på när vi fick pengar.

T: Jo, vårt projekt är ju så jäkla politiskt korrekt. Hoppas bara att det håller i sig, inte blir som en fluga. Så att man inte om några år kommer att se tillbaka på 2004 som året då det kom en hel bukett med kvinnliga filmare.

S: Det har ju sagts att många manus handlar om kvinnor nu – och så ska man få kritik för det! "Nu har vi sett tjejer som mår dåligt, nu orkar vi inte mer" Men hallå! Killar som mår dåligt, då? Alla filmer handlar ju om killar som mår dåligt!

Var ni specifikt ute efter en kvinnlig regissör?

S: Ja. Men vi kontaktade även en del män, bara för att det finns så få kvinnliga regissörer att välja på. Vi skrattade åt det där "Fan, vi kanske måste ta en kille, ändå."

Berättar kvinnor bättre om kvinnor?

S: Män vill inte berätta om kvinnor. Det är väldigt få män som skulle skriva ett manus med en kvinnlig huvudroll. Det är bara Jonas Gardell, typ. Därför tycker jag att man som kvinnlig manusförfattare ska skriva om kvinnor. Det bor hälften kvinnor och hälften män i vårt samhälle, det måste synas på duken också.

**Fröken Sverige distribueras av SandrewMetronome.
Se även filmhandledning i detta nummer.**